

Ensikertalaiskiintiöt ja opintojen aloittaminen

Vuosina 2014-2016 korkeakouluissa käyttöön otettujen ensikertalaiskiintiöiden tavoitteena on vähentää moninkertaista aloittamista, jossa henkilö ottaa vastaan useita korkeakoulupaikkoja. Kiintiöiden mekanismi on kannustaa hakijoita olla ottamatta vastaan kannaltaan toissijaista paikkaa säilyttääkseen ensikertalaisasemansa. Esimerkiksi lääketieteelliseen koulutukseen tähdännyt hyvä hakija, joka olisi aiemmin ottanut vastaan paikan kemiassa tavoitellakseen myöhemmin siirtymää lääketieteeseen, on jättänyt uudessa tilanteessa kemian paikan ottamatta vastaan säilyttääkseen ensikertalaisasemansa. Kun harvempi aloittaja käyttää useita aloituspaikkoja, paikkoja vapautuu ja useampi voi aloittaa vähintään yhden kerran. Siten moninkertaisen aloittamisen väheneminen lisää korkeakouluihin sijoittuvien määrää ja vaikuttaa sijoittumiseen nopeuttavasti vastaavalla tavalla kuin koulutuslaajennukset.

On tärkeää huomata, että paikan vastaanottamattomuudesta ei seuraa lopullinen jääminen korkeakoulutuksen ulkopuolelle. Valtaosa niistä, jotka eivät ota vastaan tarjottua paikkaa, saavat vastaanottavat paikan ennen pitkää. Käytännössä yhden välivuosi on toisen välivuodettomuus, ja kiintiömekanismiin ansiosta harvemmat jäävät kokonaan ilman paikkaa. Vaikka paikan vastaanoton harkinta on yksilöille hankalaa, kokonaisuuden tasolla harkinta johtaa siihen, että paikkojen riittää useammille.

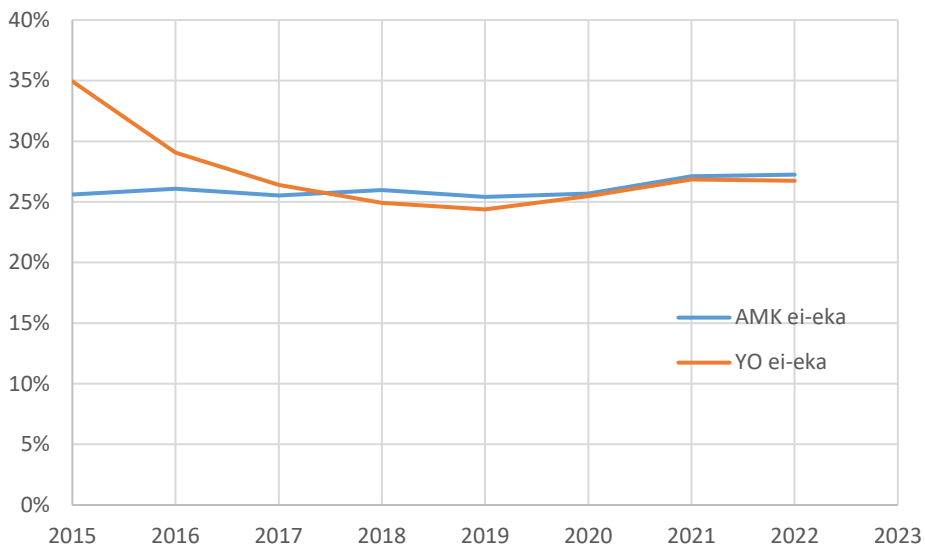
Ensikertalaiskiintiöiden käyttöönoton jälkeen yliopistoissa väheni erityisesti nopea usean opiskelupaikan vastaanottaminen, jossa hakija ottaa vastaan vähintään 2 opiskelupaikkaa 4 vuoden sisällä ylioppilaskirjoituksista. Vastaavasti kasvoi ensimmäisen opiskelupaikan 1-4 vuoden sisällä ylioppilaskirjoituksista vastaanottaneiden määrä. Tämä viittaa siihen, että toissijaisia paikkoja ei ole otettu aiemmassa määrin vastaan, mikä on parantanut ensikertalaisten sijoittumista. Vuonna 2016 korkeakouluikään (19 v) tulleista yliopistoon oli 23 vuoden ikään mennessä sijoittunut jo 21,0 % kun vuonna 2012 korkeakouluikään tulleista 25 vuoden ikään mennessä oli sijoittunut yliopistoon vasta 20,6 %.

Sijoittumisen nopeutuminen ensikertalaiskiintiöiden käyttöönoton jälkeen, vaikka tarkastelujaksolla yliopistokoulutukseen ei kohdistu merkittäviä aloituspaikkalisäyksiä, tukee tulkintaa, jonka mukaan nopeutuva pääsy yliopistoihin seuraa opiskelijavalinnassa tapahtuneista muutoksista.

Ammattikorkeakouluissa ensikertalaiskiintiöiden käyttöönoton jälkeiset muutokset eroavat yliopistoista, koska useamman opiskelupaikan aiemmin vastaanottaneet ovat useammin ottaneet ensin vastaan paikan ammattikorkeakoulusta ja siirtyneet yliopistoon kuin päinvastoin. Ensikertalaisten osuudet aloittaneista ovatkin kiintiöiden käyttöönoton jälkeen asettuneet aiemmasta poiketen varsin samalle tasolle yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa.

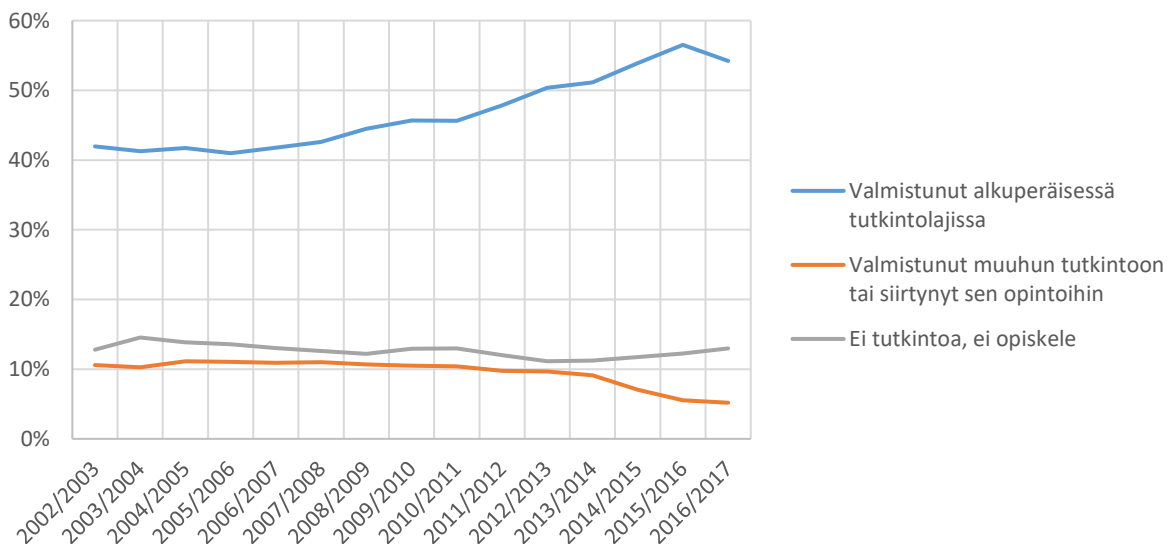
Jos ei-ensikertalaisten osuus olisi vuonna 2022 ollut yliopistoissa samalla tasolla kuin vuonna 2015, tämä olisi vastannut noin 2500 ensikertalaisen aloittajan vähennystä ja vastaavaa ei-ensikertalaisten määrän kasvua.

Ei-ensikertalaisten osuus I syklin uusista opiskelijoista yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa 2015-2022

Ammattikorkeakouluissa tapahtunut muutos heijastuu koulutuksen läpäisyssä. Siinä, missä yliopistoissa kiintiöt vapauttavat paikkoja ei-ensikertalaisilta ensikertalaisille, ammattikorkeakouluissa muutos tapahtuu aloittajajoukon tavoitteissa. Kun paikan vastaanottaa aiempaa harvempi, jonka tavoitteena ovat ensisijaisesti muu hakukohde (usein yliopistoissa), aiempaa harvempi tulija vaihtaa myöhemmin alaa ja aiempaa useampi valmistuu ammattikorkeakoulusta. Lukuvuonna 2013-2014 ammattikorkeakouluopinnot aloittaneista 9,1 % oli sijoittunut muihin opintoihin tai suorittanut muun tutkinnon 4,5 vuoden sisällä opintojen aloittamisesta. Lukuvuonna 2016-2017 aloittaneilla vastaava osuus oli 5,2 %. Alkuperäisessä tutkintolajissa tutkinnon suorittaneiden osuus nousi samana aikana 51,1 prosentista 54,2 prosenttiin. **Läpäisyasteen muutos nosti tutkinnon suorittaneiden määrää tässä joukossa n. 860 hengellä. Vastaavaan lisäykseen olisi aiemmalla läpäisyllä päästy noin 1600 aloittajan lisäyksellä.**

Ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisen 2002-2016 aloittaneiden läpäisy ja siirtyminen muihin opintoihin 4,5 vuoden sisällä opintojen aloittamisesta

Sekä yliopistoissa että ammattikorkeakouluissa opintojen aloittamisessa tapahtuneet muutokset heijastuvat aloittajien ikärakenteeseen tavalla, jonka merkitys riippuu esitetystä politiikkakäsytelmästä. Se, että uusien opiskelijoiden joukosta poistuvat ne paikan vastaanottaneet, jotka aiemmin ottivat paikan

vastaan siirtyäkseen myöhemmin muihin opintoihin, lähtökohtaisesti nostaa aloittavien opiskelijoiden ikää myös silloin kun sijoittumisikä niihin opintoihin, joista valmistutaan, ei muutu.

Kts myös OKM:n politiikka-analyysi:

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164382/OKMPOL_2022_2.pdf?sequence=1&isAllowed=y